

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering

— Arrêté du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale entamant la procédure de classement
comme monument de certaines parties du bien
sis rue Comte de Flandre 38 à Molenbeek-
Saint-Jean

— Besluit van de
Brusselse Hoofdstedelijke Regering
houdende instelling van de procedure tot
bescherming als monument van bepaalde
delen van het goed gelegen Graaf Van
Vlaanderenstraat 38 te Sint-Jans-Molenbeek

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la
conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 18 ;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerend
erfgoed, inzonderheid op het artikel 18 ;

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des
Monuments et Sites,

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter
van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en
van de Staatssecretaris belast met
Monumenten en Landschappen,

ARRETE

BESLUIT

Art. 1. — Est entamée la procédure de classement
comme monument de la façade avant, de la
toiture et de la totalité du rez-de-chaussée
commercial — en ce compris le mobilier fixe par
destination tel que les contre-vitrines, le comptoir,
les étagères et autres meubles de rangement,
ainsi que les deux premières volées de l'escalier
de l'immeuble sis rue Comte de Flandre à
Molenbeek-Saint-Jean, connu au cadastre de
Molenbeek, 2ème division, section B, 1ère feuille,
parcelle n° 220z en raison de son intérêt
historique en artistique précisé dans l'annexe I
du présent arrêté.

Art. 1. — Wordt ingesteld de procedure tot
bescherming als monument van de voorgevel,
de bedaking en de totaliteit van het
handelsgelijkvloers — hierbij inbegrepen het
meubilair dat vast is door bestemming zoals
de etalages, de toonbank, wandrekken en
andere opbergmeubelen, alsook de twee
eerste trapdelen van het goed gelegen Graaf
van Vlaanderenstraat 38 te Sint-Jans-
Molenbeek, bekend ten kadaster te
Molenbeek, 2de afdeling, sectie B, 1ste blad,
perceel nr 220z, wegens haar historische en
artistieke waarde zoals nader bepaald in
bijlage I van dit besluit.

Art. 2 — La zone de protection relative au
monument décrit dans l'article 1er comprend
l'ensemble des parcelles et des voiries reprises
dans le périmètre délimité sur le plan figurant à
l'annexe II du présent arrêté.

Art. 2 - De vrijwaringzone met betrekking tot
het in artikel 1 vermelde monument omvat
het geheel van de percelen en de wegen,
evenals gedeelten van de percelen en de
wegen opgenomen in de omtrek zoals
afgebakend op het plan van bijlage II van dit
besluit.

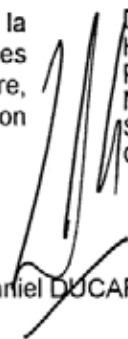

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

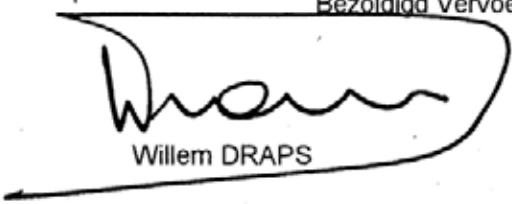
Bruxelles, le 11 DEC. 2003

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

Daniel DUCARME

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Art. 3 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 11 DEC. 2003

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

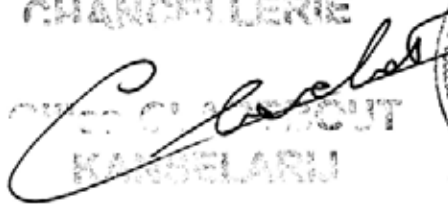
De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme
18 JAN. 2004
Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE
KANSSELARIJ

**ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES
DU BIEN SIS RUE COMTE DE FLANDRE 38 A MOLENBEEK-SAINT-JEAN.**

Réf. cadastrale : 2ème division, section B, 1ère feuille, parcelle n° 220z

Description sommaire

Au 38 de la rue du Comte de Flandre se dresse une devanture commerciale de style Beaux-Arts remontant à 1910, ainsi que l'indique l'*Almanach de Commerce* de cette année. Celle-ci s'intègre dans une façade d'esprit néo-classique du dernier quart du XIXe siècle.

La devanture est composée de deux parties : une vitrine au rez-de-chaussée ainsi qu'une baie au niveau du premier étage. La vitrine est encadrée de pilastres cannelés en stuc sur un soubassement de marbre. Ceux-ci sont ponctués d'éléments métalliques. Les pilastres portent un entablement arborant l'enseigne du magasin d'origine en lettres métalliques « AUX 100.000 CHEMISES » sous la corniche.

On accède au commerce par une porte en bois panneautée présentant des sinuosités inspirées du style Louis XV. La partie supérieure est vitrée et couronnée d'une imposte à bords biseautés. La poignée de porte est constituée d'une barre de tirage métallique placée diagonalement.

L'entrée en retrait est protégée par un plafond chantourné épousant les sinuosités de la porte. Le magasin présente encore un auvent à enroulement d'origine aux bras métalliques rétractables et est équipé d'une grille se repliant de part et d'autre de la vitrine. La baie du premier étage est couronnée d'un arc surbaissé. L'ensemble est surmonté d'un décor de cartouche à volutes, de coquille et de guirlandes.

A l'intérieur, les vitrines du magasin ont conservé leur contre-étalage en bois vitré à allège panneautée. La surface destinée à l'étalage est recouverte de bois marqueté, tandis que les parois latérales sont revêtues de miroirs. Les supports métalliques des présentoirs d'origine sont conservés. Le plafond des étalages est également recouvert de miroirs, retenus dans un châssis de bois. Chacun des étalages est éclairé par une lampe en verre gravé à base métallique. La porte d'entrée est pourvue, à l'intérieur, d'une barre de tirage verticale.

La chemiserie a conservé l'ensemble de son aménagement intérieur : parquet, comptoir en bois panneauté et marqueté, tables et chaises. Les murs latéraux de la longue salle de vente sont encore recouverts d'armoires de bois à corniche s'élevant jusqu'au plafond. Le mur de gauche est occupé par des armoires fermées, celui de droite par des étagères. L'ensemble est ponctué, à intervalles réguliers, de miroirs verticaux.

Dans la partie droite de la salle s'élève un escalier de bois à deux volées reliées par un palier semi-circulaire. La rampe est constituée d'un départ sculpté et de balustres fuselés. L'arrière du magasin est éclairé zénithalement au moyen d'une verrière en verre martelé. La verrière d'origine, dont des fragments sont conservés sur place, était constituée d'un vitrail alliant des pièces de verre imprimé transparent et coloré ainsi qu'un décor de fleurs et feuilles stylisées.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier

Intérêt historique et artistique

Urbanisée à partir des années 1860, la rue du Comte de Flandre constitue, dans les premières décennies du xxe siècle, l'une des artères commerciales importantes de Molenbeek. Le magasin qui s'installe à cette époque au numéro 38 s'habille d'une devanture présentant, au rez-de-chaussée, un petit porche d'entrée flanqué de deux vitrines courbes. Cette structure, qui caractérise bon nombre de magasins dès la fin du xixe siècle, a pour but d'attirer naturellement le passant vers l'entrée du magasin, lui offrant dans le même temps une vue latérale sur les articles disposés dans l'étalage. La devanture du 38 rue du Comte de Flandre englobe, dans un même encadrement, le premier étage du bâtiment. Cet étage faisait probablement office d'atelier ou de pièce de stockage, au même titre que les entresols qui, dès la fin du xixe siècle, couronnent bon nombre de vitrines. En façade, ce type de disposition génère une impression d'ampleur, bénéfique pour l'image du commerce.

La devanture est de style « Beaux-Arts », un style décoratif qui se développe dès la fin du xixe siècle et perdure jusqu'aux années 1920. La présence de pilastres, consoles, cartouches et guirlandes confère un grand raffinement à ce commerce de standing. Le magasin a conservé son enseigne d'origine, ce qui est relativement exceptionnel. Il en va de même pour l'auvent, un élément aujourd'hui bien souvent remplacé par un caisson en pvc, alourdissant la devanture.

A l'intérieur, le contre-étalage est intact, témoin d'une époque où la vue totale sur l'intérieur du magasin à travers la vitrine n'était pas encore privilégiée : l'étalage est conçu ici comme un espace clos, indépendant du local de vente. Les miroirs recouvrant les parois et le plafond contribuent cependant à agrandir fictivement l'étalage, dédoublant les articles présentés. L'usage du bois dans l'aménagement intérieur du magasin est traditionnel. Il est aussi le signe d'un commerce de standing où règne sobriété et homogénéité. La longue perspective d'armoires et d'étagères, destinée à accueillir de nombreux articles, devait suggérer au client l'image d'un commerce florissant.

Le 38 de la rue du Comte de Flandre constitue un superbe exemple d'architecture commerciale du début du xxe siècle. Tant la devanture du magasin que son décor intérieur sont remarquablement conservés. Les détails ornementaux – qu'il s'agisse du travail de la pierre, du verre ou de la menuiserie – sont de grande qualité. Il s'agit d'un témoin remarquable et rare à Molenbeek d'une vitrine commerciale, typique de cette époque.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 11 DEC. 2003

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

Daniel DUCARME

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, de la Rénovation Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

19 JAN. 2004

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE
HANDELAAR

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE
INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN
VAN HET GEBOUW GELEGEN GRAAF VAN VLAANDERENSTRAAT 38 TE SINT-JANS-MOLENBEEK

Kadastrale ref. : 2^e afdeling, sectie B, 1^e blad, perceel nr 220z

Beknopte beschrijving

Op het nummer 38 aan de Graaf van Vlaanderenstraat treft men een winkelpui in Beaux-Artsstijl aan die van 1910 dateert, zoals vermeld in de *Almanach de Commerce* van dat jaar. De pui is geïntegreerd in een neoklassieke gevel uit het laatste kwart van de XIXde eeuw en bestaat uit een uitstalraam op de begane grond en een raamopening ter hoogte van de eerste verdieping.

Het uitstalraam is omkaderd met gecanelleerde pilasters in stuc op een marmeren plint. Ze zijn voorzien van metalen sierelementen. De pilasters dragen een hoofdgestel waarop het uithangbord van de oorspronkelijke handelszaak in metalen letters – "AUX 100000 CHEMISES" – onder een kroonlijst prijkt.

Men betreedt de winkelruimte via een deur in houten panelen met slingers, geïnspireerd op de Lodewijk XV-stijl. Het beglaasde bovenste gedeelte is voorzien van een bovenlicht met afgeschuinde randen. Een metalen staaf fungeert als deurklink en is diagonaal op de deur geplaatst.

De inspringende ingang wordt beschermd door een luifel. De winkel heeft zijn oorspronkelijke oprolbare zonnetent met opvouwbaar metalen armen bewaard en is uitgerust met een hek dat aan weerszijden van het uitstalraam opgevouwen wordt. Het brede houten raam van de eerste verdieping is bekroond door een verlaagde boog. Het geheel is overkoepeld door een decor met cartouche, schelpen en kranswerk.

Interieur

Binnen de winkelruimte hebben de vitrines hun beglaasde, houten etalages bewaard. De uitstalruimte is in ingelegd hout en de zijmuren zijn met spiegels bedekt. De metalen steunen van de oorspronkelijke wandrekjes zijn behouden. Het plafond van de etalages is eveneens bezet met spiegels in houten lijstwerk. Elke etalage wordt belicht door een gegraveerde glazen lamp op metalen voetstuk. Binnen de winkel is de ingangsdeur voorzien van een verticale deurklink.

Binnen deze hemdenwinkel bleef de oorspronkelijke inrichting volledig bewaard: parket, toonbank met ingelegd hout en paneelhout, tafels en stoelen. De zijmuren van de lange verkoopruimte zijn nog steeds tot aan het plafond bezet met houten kasten met kroonlijst. De linkermuur is voorzien van gesloten kasten, de rechtermuur van rekken. Het geheel is op vaste afstanden voorzien van verticale spiegels.

Aan de rechterzijde van de zaal bevindt zich een houten trap uit twee delen verbonden door een halfcirkelvormige overloop. De borstwering bestaat uit een beeldhouwde aanhef met spilvormige balusters. De achterkant van de winkel wordt verticaal belicht door een omvangrijk dakraam met gehamerd glas. Het oorspronkelijk glasraam waarvan fragmenten ter plaatse bewaard zijn, vertoont een glas-in-loodcompositie met transparante en gekleurde reliëfglasstukken en een gestileerd bloemen- en loofdecor.

Belang van het pand naar de maatstaven zoals bepaald bij artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 met betrekking tot het behoud van het onroerend erfgoed :

Geschiedkundig en artistiek belang

De Graaf van Vlaanderenstraat, die vanaf de jaren 1860 werd verstedelijkt, vormt in het eerste decennium van de 20ste eeuw een belangrijke handelsstraat in Molenbeek. De handelszaak die in die tijd op het nummer 38 wordt gevestigd, vertoont een pui met, op de begane grond, een klein ingangsportaal waartoe twee gebogen uitstalramen leiden. Deze opbouw, die kenmerkend is voor de laat-19de eeuwse handelszaken, heeft als doel de voorbijganger op natuurlijke wijze naar de ingang te lokken. Hierdoor wordt ook een zijdelings zicht geboden op de artikelen in de etalage. Op het nummer 38 aan de Graaf van Vlaanderenstraat

Belang van het pand naar de maatstaven zoals bepaald bij artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 met betrekking tot het behoud van het onroerend erfgoed :

Geschiedkundig en artistiek belang

De Graaf van Vlaanderenstraat, die vanaf de jaren 1860 werd verstedelijkt, vormt in het eerste decennium van de 20ste eeuw een belangrijke handelsstraat in Molenbeek. De handelszaak die in die tijd op het nummer 38 wordt gevestigd, vertoont een pui met, op de begane grond, een klein ingangsportaal waartoe twee gebogen uitstralamen leiden. Deze opbouw, die kenmerkend is voor de laat-19de eeuwse handelszaken, heeft als doel de voorbijganger op natuurlijke wijze naar de ingang te lokken. Hierdoor wordt ook een zijdelings zicht geboden op de artikelen in de etalage. Op het nummer 38 aan de Graaf van Vlaanderenstraat worden het uitstalraam en de eerste verdieping van het gebouw in één enkele omkadering gevat. Deze verdieping diende waarschijnlijk als atelier of als opslagruimte, net zoals de tussenverdiepingen die vanaf het einde van de 19de eeuw vele winkelpuien bekronen. Dit soort gevelopbouw geeft een gevoel van ruimte die het imago van de handelszaak ten goede komt.

De winkelpui is in Beaux-Artsstijl opgetrokken, een decoratieve tendens die zich vanaf het einde van de 19de eeuw ontwikkelt en in trend blijft tot in de jaren 1920. De aanwezigheid van pilasters, kraagstenen en sierlijsten met kranswerk verleent deze standingvolle handelszaak een grote verfijning. De winkel heeft zijn oorspronkelijk uithangbord behouden, hetgeen slechts uitzonderlijk voorkomt. Hetzelfde geldt voor de door het kroonwerk beschermde luifel, een element dat thans meer en meer vervangen wordt door een pvc-kast die het uitstalraam eerder verzwaart.

Binnen de winkel zijn de etalages bewaard gebleven. Deze getuigen van een periode waar het zicht op de volledige winkelruimte nog niet de voorkeur genoot : hier is de etalage opgevat als een gesloten ruimte, los van de verkoopruimte. De spiegels die de binnenwanden bezetten, dragen er evenwel toe bij om de etalage ogenschijnlijk te vergroten dank zij een verdubbeling van de uitgestalde artikelen. Het aanwenden van hout in de binneninrichting van de handelszaak is traditioneel. Daarmee wordt tevens een imago in de hand gewerkt van een standingvolle handelszaak waar soberheid en coherentie kenmerkend zijn. Het lange perspectief van kasten en wandrekken, bestemd om talrijke artikelen op te bergen, moest aan de klant het beeld van een bloeiende handelszaak suggereren.

Nummer 38 aan de Graaf van Vlaanderenstraat is een prachtig voorbeeld van de handelsarchitectuur van het begin van de XXste eeuw. Zowel de pui als de binneninrichting verkeren in een opmerkelijk goede staat van bewaring. De details van de ornamentiek – de bewerking van steen, glas of houtwerk – zijn van hoogstaande kwaliteit. Het vormt een opmerkelijke en uitzonderlijke getuigenis van een handelsvitruine en -interieur in Molenbeek uit deze tijd.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 11 DEC. 2003

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Daniel DUCARME

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme

19 JAN. 2004

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE
KANSSELARIJ

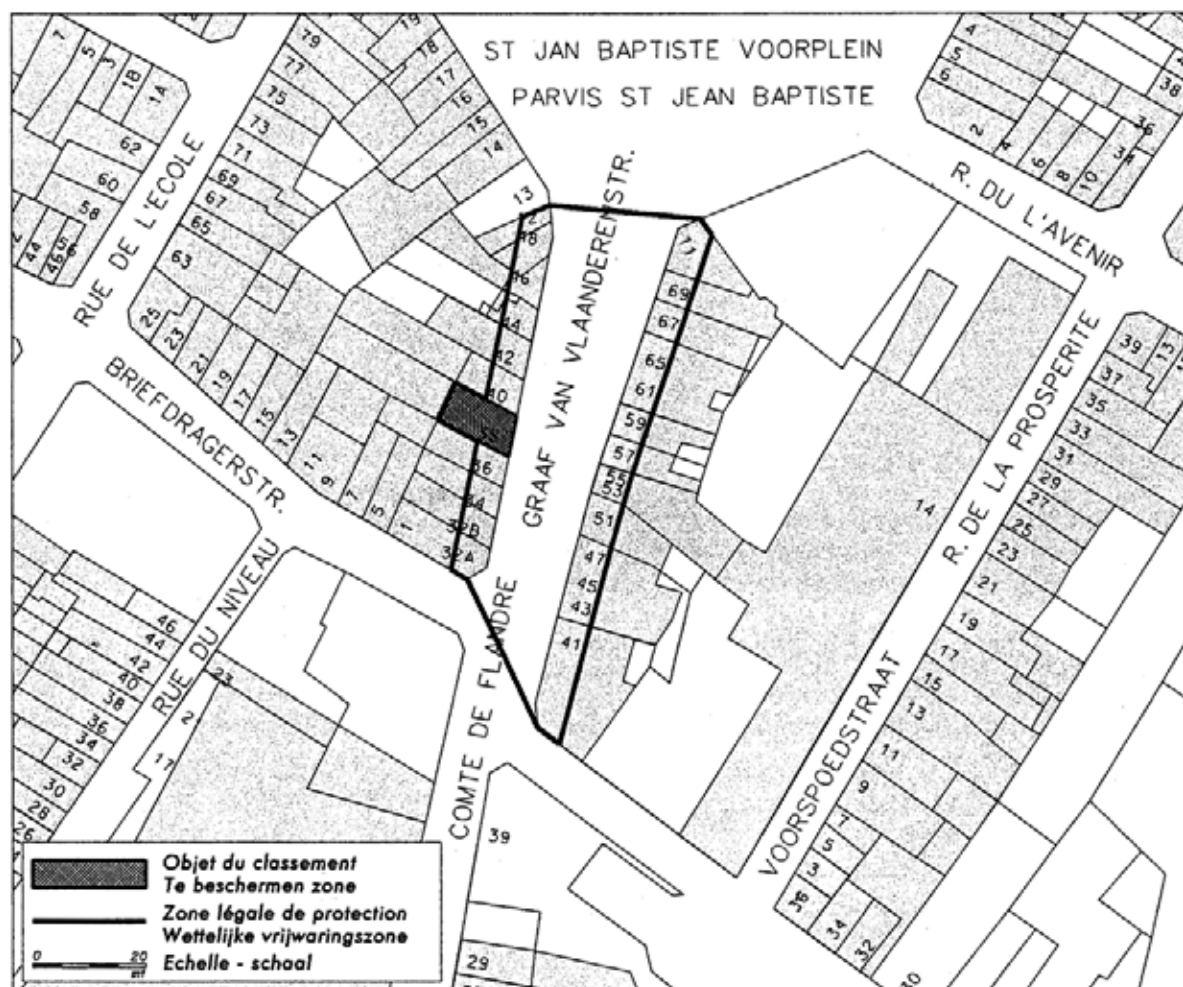

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DU
BIEN SIS RUE COMTE DE FLANDRE 38 A
MOLENBEEK-SAINT-JEAN

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE
PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN
HET GOED GELEGEN GRAAF VAN
VLAANDERENSTRAAT 38 TE SINT-JANS-
MOLENBEEK

**DELIMITATION DE LA ZONE
DE PROTECTION**

**AFBAKENING VAN
DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du 11 DEC. 2003

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 11 DEC. 2003

Le Ministre-Président du Gouvernement de la
Région de Bruxelles-Capitale, chargé des
Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et des Sites, de la Rénovation
Urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke
besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen, Stadsvernieuwing en
Wetenschappelijk Onderzoek,

Daniel DUCARME

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-
Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et Sites et du Transport rémunéré
des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening,
Monumenten en Landschappen en Bezoldigd
Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme

18 JAN. 2004

Voor eensluidend afschrift

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE

